

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

24 octombrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nicolae Gordilă,
Judecători Iurie Diaconu, Elena Covalenco, Liliana Catan,
Ion Guzun,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursurile ordinare împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017, declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, și de inculpatul

*Popescu Serghei XXXX, născut la
XX XXXXX XXXX, originar și locuitor al s. XXXXX,
r-nul XXXXX, cetățean al R. Moldova, fără antecedente
penale.*

*Termenul de examinare,
instanța de fond: 24.07.2015 – 04.10.2016,
instanța de apel: 08.11.2016 – 20.06.2017,
instanța de recurs: 17.08.2017 – 24.10.2017.*

Asupra recursurilor menționate, Colegiul penal lărgit

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Orhei din 04 octombrie 2016, Popescu Serghei a fost condamnat în baza art. 328 alin. (1) Cod penal la amendă în mărime de 150 unități convenționale, ce constituie 3000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în autoritatea publică locală pe un termen de 2 ani.

2. Instanța de fond a constatat **că conform rechizitoriului lui Popescu S. i se incriminează că** la 27 iunie 2012, activând în calitate de specialist pentru reglementarea regimului proprietății funciare al Primăriei comunei Trebujeni, r-nul Orhei, urmărind scopul facilitării obținerii de către Colța L. a Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren, a semnat și eliberat un Extras din

Decizia Primăriei com. Trebujeni nr. X din XXXXX, prin care certifică că lui Colța L. i s-a repartizat pământ cu o suprafață de 0,1106 ha cu nr. cadastral XXXXX pentru construcție locativă, ceea ce nu corespunde realității. În continuarea intențiilor sale infracționale, la 27 mai 2013, în baza Extrasului nr. XX din XXXXX, eliberat și semnat de el în prealabil, a semnat Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral XXXXX și cu suprafața de 0,1106 ha, fiind specificat ca deținător Colța L. În actul menționat este indicat și faptul că terenul cu suprafața de 0,1106 ha a fost trecut în registrul cadastral al deținătorilor de terenuri la nr. XXX din XXXXX, ceea ce nu corespunde realității.

Instanța a conchis că **probele administrate dovedesc vinovăția** inculpatului și i-a încadrat acțiunile în baza art. 328 alin. (1) Cod penal, ca săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, ce a cauzat daune în proporții considerabile intereselor ocrotite de lege ale persoanelor juridice.

Totodată, instanța a mai statuat că în acțiunile inculpatului este prezent și semnul calificativ „**daune în proporții considerabile intereselor publice**”.

3. Inculpatul a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie achitat.

Apelantul a indicat că probele administrate nu sunt suficiente pentru a fi condamnat de săvârșirea infracțiunii imputate, instanța de fond nu a apreciat probele fiecare în parte și nu s-a pronunțat asupra admisibilității sau inadmisibilității lor, nu a elucidat faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei, a preluat aceleași motive din rechizitoriu, neglijând argumentele și probele prezentate de apărare.

Instanța de fond urma să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate, să aprecieze conform prevederilor art. 101 Cod de procedură penală fiecare probă din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor și în concluziile sale să motiveze admiterea sau respingerea probelor, potrivit art. 394 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală.

Acuzarea nu a prezentat probe care ar dovedi că inculpatul a depășit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege.

Or, în lipsa caracterului vădit al depășirii limitelor drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, răspunderea nu poate fi aplicată potrivit art. 328 alin. (1) Cod penal.

În același timp, instanța de fond nu s-a expus asupra faptului dacă este specialistul pentru reglementarea regimului funciar, subiect al infracțiunii prevăzute de art. 328 alin. (1) Cod penal, și dacă cade atât sub incidența art. 123 alin. (1) Cod penal - persoană cu funcție de răspundere cât și sub incidența art. 123 alin. (2) Cod penal - persoană publică.

Mai mult, instanța de fond nu s-a pronunțat în privința victimei infracțiunii specificate la art. 328 alin. (1) Cod penal, care este respectiva persoană fizică sau juridică, ale cărei drepturi sau interese ocrotite de lege suferă daune în proporții considerabile.

Prin urmare, conform art. 390 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, sentința de achitare se adoptă dacă nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017, apelul a fost admis, casată total sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Procesul penal în privința lui Popescu Serghei pe art. 332 alin. (1) Cod penal a fost încetat pe motivul intervenirii termenului de prescripție.

Instanța de apel a indicat că partea descriptivă a sentinței nu cuprinde descrierea infracțiunii prevăzută de art. 328 alin. (1) Cod penal, considerată ca fiind dovedită.

Totodată, instanța de apel a constatat că la 27 iunie 2012, inculpatul Popescu S., exercitând funcția publică de specialist pentru reglementarea regimului proprietății funciare al Primăriei comunei Trebujeni, r-nul Orhei, **din interes personal**, urmărind scopul facilitării obținerii de către Colța L. a Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren, a semnat și eliberat un Extras din Decizia Primăriei com. Trebujeni nr. X din XXXXX, prin care certifică că lui Colța L. i s-a repartizat pământ cu o suprafață de 0,1106 ha cu nr. cadastral XXXXX pentru construcție locativă, ceea ce nu corespunde realității. În continuare, în aceleași împrejurări, la 27 mai 2013, în baza Extrasului nr. XX din XXXXX, eliberat și semnat de el în prealabil, a semnat Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral XXXXX și cu suprafața de 0,1106 ha, fiind specificat ca deținător Colța L. În actul menționat este indicat și faptul că terenul cu suprafața de 0,1106 ha a fost trecut în registrul cadastral al deținătorilor de terenuri la nr. XXX din XXXXX, ceea ce nu corespunde realității.

Instanța de apel a reținut că vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii incriminate se confirmă pe deplin prin probele administrate.

Or, din probele acuzării rezultă cu certitudine că el, fiind persoană publică, **din interes personal**, a falsificat extrasul din Decizia Primăriei com. Trebujeni nr. X din XXXXX și Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral XXXXX și cu suprafața de 0,1106 ha, fiind specificat ca deținător Colța L.

Inculpatul a comis fapta criminală, având calitatea specială de funcționar al autorității publice, care nu este persoană cu funcție de răspundere, iar fapta propriu-zisă este exprimată prin acțiunea de înscriere în documentele oficiale a unor date vădit false ori de falsificare a unor astfel de documente, dar nu în abuzul de putere sau abuzul de serviciu.

Instanța de apel a încadrat acțiunile inculpatului în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, ca falsul în acte publice, adică înscrierea de către o persoană publică, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, **acțiuni săvârșite din interese personale**.

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că soluția instanței de apel contravine prevederilor art. 419 Cod de procedură penală, conform căror rejudecarea cauzei de către instanța

de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în prima instanță.

Astfel, inculpatul întrunește calitatea de subiect al infracțiunii incriminate, fiind persoană publică care exercită funcții ale autorității publice. Acest fapt rezultă din fișa postului prezentată de inculpat, căruia printre sarcinile de baza i se atribuie pregătirea, înregistrarea și eliberarea documentelor deținătorilor de teren.

Or, instanța de apel, constatând că inculpatul a săvârșit infracțiunea prevăzută la art. 328 alin. (1) Cod penal, l-a recunoscut vinovat pe acesta de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 332 alin. (1) Cod penal.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită.

5.1. A declarat recurs ordinar și inculpatul, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a indicat că potrivit art. 409 Cod de procedură penală, prin efectul devolutiv al căii de atac se înțelege condiționarea examinării apelului doar în privința apelantului și calității lui procesuale, cât și examinarea tuturor aspectelor de fapt și de drept, inclusiv în afara motivelor invocate în apel, dacă acestea sunt în favoarea inculpatului ori apelantului.

În cazul în care instanța de apel ia în considerare temeiurile de casare din oficiu, ea este obligată să le pună în discuția părților.

Omiterea posibilității de a pune la dispoziția părților în discuție a subiectului ce ține de recalificarea infracțiunii, denotă o încălcare gravă comisă de instanța de apel.

Astfel, instanța de apel nu s-a expus asupra solicitărilor incluse în apelul inculpatului, adoptând o altă soluție ce ține de încadrarea juridică a faptei, decât cea adoptată de instanța de fond. Mai mult, instanța de apel nu a pus la dispoziția părților posibilitatea examinării soluției privind recalificarea faptei.

Totodată, instanța de fond nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 101, 394 Cod de procedură penală și art. 113 Cod penal, iar instanța de apel nu a verificat motivele invocate de apărare și nu s-a pronunțat asupra argumentelor apărării, lăsând fără apreciere declarațiile contradictorii ale martorilor.

În drept, recursul este întemeiat pe prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală – instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

6. Judecând recursurile ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit atestă că instanțele de fond și de apel au comis următoarele erori de drept.

În primul rând, conform art. 384 alin. (3) Cod de procedură penală, sentința instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Potrivit art. 385 alin. (1) pct. 1) – 4) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul, dacă această faptă a fost săvârșită de inculpat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă inculpatul este vinovat de săvârșirea acestei infracțiuni. Conform art. 394 alin. (1) pct. 1) și 5) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă descrierea faptei criminale, considerată ca fiind dovedită, indicându-se locul, timpul, modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii, încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului. Potrivit art. 325 alin. (1) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu.

Conform jurisprudenței naționale, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului sentinței, instanța de fond (*pct. 1., 2. din decizie*):

a) specificând că „*conform rechizitoriului lui Popescu S. i se incriminează că...*”, și adoptând soluția de condamnare a inculpatului în baza art. 328 alin. (1) Cod penal, nu a constatat și descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită;

b) a depășit limitele învinuirii, or, a constatat în acțiunile inculpatului prezența semnelor calificative „*daune în proporții considerabile intereselor publice*” – fapte neincriminate ultimului în rechizitoriu.

Astfel, prima instanță nu a judecat fondul cauzei în conformitate cu rigorile prevăzute de lege și a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția.

În al doilea rând, conform art. 414 alin. (1), (2), (5) și (6) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, verifică declarațiile și probele materiale examinate de prima instanță prin citirea lor în ședința de judecată, cu consemnarea în procesul-verbal. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel. Instanța de apel nu este în drept să-și întemeieze concluziile pe probele cercetate de prima instanță dacă ele nu au fost verificate în ședința de judecată a instanței de apel și nu au fost consemnate în procesul-verbal. Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale

pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Conform art. 325 alin. (1), (2) Cod de procedură penală, judecarea cauzei se efectuează în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu. Modificarea învinuirii în instanța de judecată se admite dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului și nu se lezează dreptul lui la apărare. În corespundere cu art. 66 alin. (1), (2) pct. 1) Cod de procedură penală, inculpatul are dreptul la apărare și dreptul să știe pentru ce faptă este învinuit.

Conform jurisprudenței naționale, potrivit art. 409 Cod de procedură penală, prin efectul devolutiv al căii de atac se înțelege condiționarea examinării apelului doar în privința apelantului și calității lui procesuale, cât și examinarea tuturor aspectelor de fapt și de drept, inclusiv în afara motivelor invocate în apel, dacă acestea sunt în favoarea inculpatului ori apelantului. În cazul în care instanța de apel ia în considerare temeiurile de casare din oficiu, ea este obligată să le pună în discuția părților (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 12.12.2005, nr.22 Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel, pct. 12.2.*). În cazul în care apare necesitatea de a reîncadra juridic fapta, pentru săvârșirea căreia inculpatul nu a fost pus sub învinuire, instanța trebuie să țină cont că o astfel de modificare a încadrării juridice este posibilă numai când acțiunile inculpatului, ce urmează a fi încadrate în baza altei legi, i-au fost imputate, modificarea învinuirii nu înrăutățește situația inculpatului și nu afectează dreptul lui la apărare. În astfel de cazuri, instanțele vor ține cont de faptul că *învinuirea se consideră mai gravă* în cazul când se introduc fapte și episoade adăugătoare, care majorează volumul învinuirii. Drept învinuire care esențial, după circumstanțele reale, diferă de cea de la început urmează de considerat orice altă modificare a învinuirii (imputarea altor acțiuni în locul celor imputate anterior, imputarea infracțiunii care diferă de cea imputată după obiectul atentat, caracterul faptei și acțiunii), care afectează dreptul inculpatului la apărare (*Hotărârea Plenului CSJ a RM din 19.06.2006, nr.5 - Privind sentința judecătorească, pct. 23*)

Însă, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descripțivului deciziei contestate (*pct. 4. din decizie*):

a) corect a casat sentința și rejudecat cauza potrivit regulilor generale pentru prima instanță, însă schimbând încadrarea juridică a acțiunilor inculpatului în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, în deliberare, nu a pus în discuția părților noua învinuire și nu i-a oferit inculpatului posibilitatea de a se apăra în sensul dat, nefiindu-i respectat, astfel, dreptul la un proces echitabil (*Hotărârea CtEDO din 12.04.2011, Adrian Constantin vs. România*).

Mai mult, instanța a constatat că inculpatul a comis infracțiunea: „*din interes personal*”, dar nu a descris esența acestui interes, coroborat la faptul că asemenea circumstanțe nu au fost incriminate ultimului prin rechizitoriu;

b) și-a întemeiat concluziile pe probe neverificate în ședința de judecată a instanței de apel și neconsemnate în procesul-verbal, cum ar fi declarațiile martorului Burghilea A. și copiile autentificate ale Registrului funciar din 1993;

c) nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat de inculpat, inclusiv asupra celor reproduse la pct. 3. din decizie, și repetate în recursul ordinar (*pct. 3., 5.1. din decizie*).

Circumstanțele expuse atestă în mod lucid că ambele instanțe nu au judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece au adoptat hotărâri care nu cuprind motive legale pe care se întemeiază soluția, că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, și că recursurile de pe rol sunt întemeiate.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanțele de fond și de apel, constituie erori de drept prevăzute în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursurilor ordinare, casării totale a deciziei contestate, și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

DECIDE :

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Radu Sâli, și de inculpatul Popescu Serghei XXXXX, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 iunie 2017 și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 22 noiembrie 2017.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Elena Covalenco

Liliana Catan

Ion Guzun